

Kopja Informali ta' Sentenza

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GINO CAMILLERI**

Seduta ta' l-10 ta' Gunju, 2011

Citazzjoni Numru. 146/2003

Pierre George u Anna konjugi Grech

vs

Perit Philip u Louisa konjugi Grech

Emmanuel u Maria Dolores sive Doris konjugi Pisani

Christian u Maria konjugi Pisani

Il-Qorti

Rat ic-citazzjoni fejn l-atturi ppremettew:-

Illi huma kienu inkarigaw lill-konvenuti, li jaccettaw, sia bhala perit u inginier civili biex ikun responsabbli professjonalment ghal bini ta' detached villa fi struttura ta'

Kopja Informali ta' Sentenza

tlett sulari li kellha tinbena f'Plot A, B' Kara Road, Attard li lllum ggib l-isem El Shaddai.

Illi l-atturi qabbdu biex jaghmlu dan ix-xoghol lill-konvenuti fuq parir tal-perit konvenut u dan bhala kuntratturi u dan dejjem taht is-sorveljanza tal-perit arkitett konvenut u skond il-pjanti u disinjji mhejja minnu.

Illi l-konvenuti kellhom jibnu ghall-atturi l-binja skond permessi kollha mehtiega u mahruga mill-Awtorita' tal-Ippjanar kif ukoll bid-dimensjonijiet kollha kif sottomessi mill-istess perit arkitett.

Illi l-atturi gibdu l-attenzjoni diversi drabi lill-perit arkitett ghaliex il-binja taghhom fil-livell tal-basement inbniet bit-travi u mhux bil-planki kif solitament isir u dan bi spejjez aktar ghall-atturi kif ukoll ghal xi xogholijiet zejda li kienu qed isiru fiha.

Illi l-perit konvenut insista illi x-xoghol minnu interkors huwa dak li solitament kien isir f'binji tat-tip li kienu qed jibnu l-atturi.

Illi jirrizulta l-konvenut perit arkitett ghamel 'overdesign' ghal-kostruzzjoni li kellha tinbena fil-plot fuq imsemmija u ghalhekk l-atturi hallsu zejjed is-somma ta' Lm5909.37 oltre l-imghax legali mill-15 ta' Lulju 2001 u dan skond stima tal-Perit Philip Azzopardi datata 18 ta' Dicembru 2002 mmarkata bhala Dokument A.

Illi l-atturi interpellaw lil perit konvenut jersaq ghar-rifuzjoni tas-somma fuq imsemmija kif ukoll ta' danni ohra minnhom sofferti.

Illi wara xi xhur li tlesta x-xoghol ta' kostruzzjoni tal-ewwel sular l-atturi ndunaw ukoll illi wiehd mit-travi fl-ewwel sular kien qasir u ma jiflahx il-piz ta' dak li kien qed igorr fuqu, tant illi zviluppaw konsenturi li jehtieg li ttiehed attenzjoni rimedjali immedjata stante illi f'kaz ta' bini jew piz iehor fuq l-istess travu jizviluppa fi hsrat ingenti.

Illi l-atturi soffrew danni ukoll konsistenti fl-esekuzzjoni ta' xoghol hazin u mhux skond is-sengha u l-arti mill-konvenuti u cioe fost l-affarijiet ohra talli poggew travu iqsar milli dak li kien mehtieg fic-cirkostanzi tant li zviluppaw konsenturi.

Illi l-konvenuti gew interpellati biex jersqu ghal-likwidazzjoni ta' danni minnhom sofferti pero' baqghu inadempjenti, liema danni jikkonsistu f'xogholijiet rimedjali u hlasijiet zejda professjonali.

Ghalhekk l-atturi talbu li jigi dikjarat li l-konvenuti perit Philip u Louisa Grech huma responsabbli ghal-hsarat sofferti minnhom konsistenti f' "overdesign" kif ukoll fi hlasijiet zejda li huma ghamlu lill-kuntratturi ghal bini tal-fond El Shaddai B' Kara Road, Attard, li jigu likwidati l-hsarat sofferti mill-atturi b'tort tal-konvenuti Perit Philip u Louisa Grech u dan fis-somma ta' Lm5909.37 oltre l-imghax legali mill-15 ta' Lulju 2001 u dan skond stima mahruga mill-Perit Philip Azzopardi datata 18 ta' Dicembru 2002 li giet annessa u mmarkata bhala dokument A inkluz spejjez professjonali zejda, li l-konvenuti perit Philip u Louisa Grech jigu kundannati jhallsu lill-atturi s-somma ta' Lm5909.37 oltre l-imghax legali mil-15 ta' Lulju 2001 ghal 'overdesign' kif ukoll fi hlasijiet zejda li huma ghamlu sia lill-kuntratturi ghal bini tal-fond El Shaddai B' Kara Road, Attard u lill-terzi, li jigi dikjarat li l-konvenuti, solidalment bejniethom, huma responsabbli ghal hsarat kollha sofferti mill-atturi ghax-xogholijiet li ma sarux skond is-sengha u l-art fost affarijiet ohra ghat-tqeghid ta' travu iqsar minn dak li suppost tant li qed jikkawza konsenturi kif ukoll hsarat ohra lill-atturi, li jigu likwidati dawn il-hsarat li graw b'tort tal-konvenuti solidalment bejniethom b'mod partikolari ghat-tqeghid tat-travu iqsar minn dak li suppost oltre hsarat ohra li jirrizultaw waqt it-trattazzjoni tal-kawza, li l-konvenuti jigu kkundannati, solidalment bejniethom, biex ihallsu lill-atturi l-hsarat hekk likwidati minhabba xoghol hazin fit-tqeghdi ta' travu iqsar minn dak li suppost fil-binja fuq imsemmija kif ukoll ghal hsarat ohra.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat id-dikjarazzjoni tal-atturi debitament konfermata bil-gurament u l-lista tax-xhieda taghhom.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenuti Perit Philip Grech u martu Louisa Grech fejn gie exceptit:-

1. Illi d-disinji u x-xoghol maghmul taht id-direzzjoni tal-eccipjent Perit Philip Grech kienu skond il-pforessjoni u skond is-sengha u l-art u ghlahekk it-talbiet kif diretti kontra l-eccipjenti konjugi Grech ghandhom jigu michuda bl-ispejjes kontra l-atturi.

2. Minghajr pregudizzju ghall-premess, mhux minnu li sar xi "overdesign" ghall-kostruzzjoni u lanqas ma huwa minnu li fl-esekuzzjoni sar xohgol hazin u mhux skond is-sengha u l-arti, billi fost affarijiet ohra tpogga travu iqsar milli kien mehtieg, u dan kif jigi pruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza, u ghalhekk l-eccipjenti ma huma responsabbli ghall-ebda danni lejn l-atturi.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenuti Perit Philip Grech u martu Louisa Grech debitament konfermata bil-gurament u l-lista tax-xhieda taghhom.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenuti Emmanuel u Maria Dolores sive Doris konjugi Pisani u tal-konvenuti Christian u Maria konjugi Pisani fejn gie exceptit illi huma ezegwew ix-xoghol riferit fl-att tac-citazzjoni skond is-sengha u l-arti u kif diretti biex jaghmlu mill-perit arkitett li kien inkarigat ukoll mill-atturi. Ghalhekk it-talbiet ta' l-atturi numerati erba', hamsa u sitta, kif rivolti lejn l-istess eccipjenti, huma insostenibbli.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenuti Emmanuel u Maria Dolores sive Doris konjugi Pisani u Christian u Maria konjugi Pisani debitoament konfermata bil-gurament u l-lista tax-xhieda taghhom.

Rat id-dikriet taghha tal-1 ta' Dicembru 2003 li bih gie nominat bhala Perit Tekniku l-AIC Godwin Abela bil-fakoltajiet kollha soliti.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat ir-rapport tal-abbli Perit Tekniku debitament konfermat bil-gurament fil-kors tas-seduta tas-27 ta' Marzu 2006.

Rat il-verbali tal-access u tas-seduti mizmuma mill-Perit Teniku.

Rat ir-risposti bil-miktub tal-Perit Tekniku ghad-domandi tal-atturi.

Semghet lill-Perit Tekniku msejjah mill-atturi.

Rat ir-risposti bil-miktub tal-Perit Tekniku ghad-domandi ulterjuri tal-atturi.

Semghet lill-AIC George Chetcuti u lill-AIC Godwin Abela.

Rat ir-rapport "ex parte" preparat mill-imsemmi Perit George Chetcuti fuq l-inkarigu tal-atturi.

Rat in-nota tal-atturi li biha giet ceduta t-tieni talba.

Rat il-verbal tas-seduta tas-26 ta' Mejju 2008 minn fejn jirriuzulta li l-partijiet iddikjaraw li gia saret ir-rifuzjoni ta dak li kien thallas zejld mill-atturi wara li rega sar il-kejl u ghalhekk fadal biss li tigi deciza r-responsabilta' tal-konvenuti ghar-rigward tal-kwesjoni tat-travu u semmai li jigu likwidati d-danni relattivi. Gie inoltre dikjarat li l-ewwel tinghata sentenza dwar ir-responsabilta' rigward it-travu u l-eventwali danni jibqghu in pregudikat.

Rat in-nota tal-osservazzjonijiet tal-atturi.

Rat l-atti l-ohra kollha tal-kawza u d-dokumenti esibiti.

Rat li l-kawza giet differita sabiex tinghata s-sentenza dwar ir-responsabilta' tal-konvenuti rigward il-kwestjoni tat-travu.

Ikkonsidrat:-

In vista tal-imsemmi verbal tas-seduta tas-26 ta' Mejju 2008 fadal biss li tigi deciza l-kwestjoni tar-responsabilta'

tal-konvenuti ghal dak li jirrigwarda l-kwesjoni tat-travu u semmai sussegwentement, jekk ikun il-kaz, jigu likwidati d-danni relattivi. Bil-presenti sentenza qed tigi deciza biss l-imsemmija kwestjoni tar-responsabilita' dwar it-travu. It-talba tal-atturi dwar r-rifuzjoni tal-ammonti allegatament imhallsin zejda mill-atturi lill-konvenuti konjugi Grech tidher li giet sorvolata bi ftehim li ntlahaq bejn il-partijiet koncernati. Dwar it-travu l-atturi jallegaw li huma sofrew danni meta l-konvenuti, waqt li kien qed isir il-bini in kwestjoni, poggew travu iqsar milli suppost jew iqsar minn dak li kien mehtieg fic-cirkostanzi tant li bhala konsegwenza zviluppaw konsenturi.

In vista ta dak li gie premiss fil-paragrafu ta qabel dan, it-talbiet tal-atturi, rigwardanti id-dikjarazzjoni tar-responsabilita' tal-konvenuti konjugi Grech ghall-hsarat konsistenti f' "overdesign" kif ukoll ghall-hlasijiet zejda li l-atturi jallegaw li ghamlu lill-kuntratturi mqabdin mill-imsemmija konvenuti Grech ghal bini tal-fond in kwestjoni u li jigu likwidati l-hsarat relattivi sofferti mill-atturi, gew sorvolati billi dwar dawn it-talbiet intlahaq ftehim bejn il-partijiet u ghalhekk il-Qorti gandha tastjeni milli tiehu konjizzjoni ulterjuri ta dawn l-istess talbiet. Li ghandhom jigu decizi huma t-talbiet rigwardanti l-msemmi travu u cioe' li jigi dikjarat li l-konvenuti, solidament bejniethom, huma responsabbli ghal hsarat kollha sofferti mill-atturi ghax-xogholijiet li ma sarux skond is-sengha u l-arti fosthom it-tqeghid ta' travu iqsar minn dak li suppost. In visa tal-imsemmi verbal tal-partijiet din it-talba giet limitata ghal dak li jirrigwarda it-travu. Ovvjament jekk tirrizulta ir-responsabilita' tal-konvenuti, sussegwentement ghandhom jigu likwidati d-danni relattivi. Hi l-fehma tal-partijiet li l-likwidazzjoni tad-danni relattivi ma ssirx f'din is-sentenza u ghalhekk din il-kwestjoni ghandha tithalla in poregudikat u possibilment id-danni jigu likwidati f'gudizzju separate..

F'dawn il-proceduri gie nominat Perit Tekniku u cioe' l-AIC Godwin Abela bil-fakultajiet kollha soliti. Fir-rapport tieghu l-abbli Perit Tekniku ikkonkluda li fl-opinjoni tieghu fid-dizinn strutturali maghmul mill-konvenut perit Philip Grech ma' kienx hemm kaz ta' overdesign kif qed jigi allegat mill-

atturi u li kien hemm hlas zejjed da parti tal-atturi fl-ammonti indikati mill-istess Perit Tekniku. Din l-ahhar konkluzjoni giet sorvolata tramite ftehim bejn il-partijiet koncernati. Il-Perit Tekniku kkonkluda ukoll li fl-opinjoni tieghu t-travu allegatament qasir fil-fatt ma kienx qasir per se pero' l-mod kif gie fformat seta' jindika li kien qasir u dan a bazi tax-xhieda tal-benneja u tad-dokumenti ezibiti mill-konvenut Perit Philip Grech u kwindi skond il-Perit Tekniku l-ispejjez konnessi mat-travi tal-hadid li gew sussegwentement installati minn terzi u liema spejjez jammontaw ghal Lm906.78 m'ghadhomx jigu imhallsa mill-konvenut Perit Philip Grech jew mill-konvenuti l-ohra Chris Pisani u Manwel Pisani. Il-Perit Tekniku, finalment iddikjara li, fl-opinjoni tieghu, il-konvenuti Pisani ezegwew ix-xoghol tal-konstruzzjoni fil-fond tal-atturi skond l-istruzzjonijiet moghtija lilhom mill-konvenut Perit Philip Grech u inoltre dan ix-xoghol, skond il-Perit Tekniku sar skond is-sengha u l-arti.

Il-Perit Tekniku gie eskuz darbtejn mill-atturi. Inoltre l-atturi ppresentaw rapport "ex parte" ippreparat mill-Perit George Checuti appuntu li gie imqabbad mill-istess atturi, kif ukoll ippresentaw nota ta' osservazzjonijiet limitata pero' għall-kwistjoni li qed tigi deciza bil-presenti sentenza.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti

Kif gia rilevat f'din il-kawza jibqghu biss li jigu decizi t-talbiet attrici li jikkoncernaw il-kwistjoni tar-responsabbiltà għal travu. L-atturi jallegaw li dan it-travu hu qasir. Wara li giet presentata u konfirmata bil-gurament ir-relazzjoni tal-Perit Tekniku l-atturi ressqu prova ulterjuri bil-ghan li jikkontestaw il-konkluzjonijiet tal-Perit Tekniku. Kwindi ghandu jigi esaminat u deciz jekk huwiex il-każ li jigu skartati l-konkluzjonijiet tal-Perit Tekniku dwar it-travu kif kontenuti fir-rapport tal-istess Perit Tekniku. Fis-sentenza moghtija mill-Qorti ta' l-Appell fil-kawza deciza fit-23 ta' Gunju 1967 fl-ismijiet "Giswalda Bugeja vs Emanuele Muscat et" il-Qorti rrilevat li "għalkemm il-Qorti mhux marbuta li taççetta l-konkluzjonijiet peritali kontra l-konvinzjonijiet tagħha nnifisha, l-konkluzjonijiet peritali huma kontrollabbli mill-ġudikant, madankollu "il giudizio

dell'arte" espress mit-tekniku ma jistgħax u m'għandux, aktar u aktar fejn il-parti interessata ma tkunx ipprevaliet ruħha mill-fakolta lilha mogħtija b'talba ta' nomina ta' periti addizzjonali, jiġi skartat faċilment, ammenoke' ma jkunx jidher sodisfaċentement illi l-konklużjonijiet peritali huma fil-kumpless kollu taċ-ċirkostanzi irragonevoli.

Fil-każ odjern, l-atturi talbu sabiex jiġi nominat perit sabiex possibilment ikejjel it-travu in kwistjoni bi strumenti li setghu jservu biex isir tali kejl. Dan il-perit tekniku ma giex nominat. Hawnhekk il-Qorti tagħmel referenza għas-sentenza tal-Qorti ta' l-Appell tas-26 ta' Ottubru 1959, fl-ismijiet "Marinna Fenech et vs Carmelo Borg et" fejn ġie rilevati li "billi l-ġudizzju tal-perit jiddependi mill-provi, m'għandhomx jiġu ammessi dawk il-provi li ma jkunx saru u ġew prodotti quddiemu, salvi l-eċċezzjonijiet kontemplati fl-art 679 tal-Proċedura Ċivili, b'riferenza għall-art 208 ta' l-istess Kodiċi In effett il-Qorti jidhoirla li, fic-ċirkostanzi kollha partikolari ta dan il-każ, tirrizulta wahda mill-imsemmia eccezzjonijiet li trid il-ligi u cioe din il-Qorti hi sufficjentement sodisfatta li hemm il-htiega u u hemm utilita' li d-dokument esibit mill-imsemmi Perit Chetcuti jiġi kkonsidrat għal finijiet ta' din is-sentenza. Skond il-ligi dan il-fatt ser jinghata konsiderazzjoni ukoll fid-determinazzjoni tal-kap tal-ispejjez..

F'dan ir-rigward qed jiġi konsidrat ukoll li l-atturi effettivament talbu b'rikors sabiex jiġu awtorizzati jagħmlu prova ulterjuri, wara li rrilewaw illi l-perit tekniku AIC Godwin Abela ma użax l-istrumenti ntiżi fis-sengħa biex ikejjel it-travu. Wara li ġew debitament awtotizzati l-atturi resqu opinjoni ex parte u cioe' r-rapport magħmul minn perit arkitett mañtur minnhom sabiex jistabbilixxu li l-kejl proprju tat-travu u dan meta fir-rapport tal-Perit Tekniku jidher li tali kejl ma sarx. Hu għaslhekk opportun li r-rapport tal-Perit Chetcuti jiġi ikkonsidrat għaliex il-Qorti tqis li hu necessarju u utili li tali rapport jiġi konsidrat għall-finijiet tal-presenti sentenza.

Ir-rapport tal-Perit Chetcuti sar biex jiġu mkejla il-posizzjoni u l-estensjonijiet ta trvu li jinsab fis-sular terren u dan in relazzjoni ta' travu iehor li jinsab taht dak ġia

imsemmi fil-livell ta "semi-basement." Il-Perit Chetcuti ikkonferma li l-istrumenti uzati minnu sabiex isir dan l-esami kienu adegwati sabiex isir kejl akkurat. L-istess Perit ikkonferma li mill-esamijiet li ghamel irrizulta li t-travu li kien qiegħed fuq ma kienx qed jistrieħ b'mod ezatt fuq dak ta' taħt. L-istess Perit innota ukoll li l-imsemmija zewg travi jidhru adegwatament disinjati biex ifilhu l-pizijiet in kwestjoni, pero skond hu l-posizzjoni, l-alignment u l-estensjonijiet u l-mod kif tqabdu bejn xulxin it-travi, fejn il-wisa tat-travi ma jaqbilx, jistghu kienu il-kagun tal-moviment li sar fil-hitan.

Il-Perit Tekniku dwar dawn il-konkluzjonijiet ikkonferma li hu wasal għall-istess konkluzjonijiet bl-ecezzjoni li huwa ħass illi fi kwalunkwe kaz xorta wahda wieħed ma jistax ikun cert dwar it-tul effettiv tat-travu in kwestjoni. Il-Perit Tekniku pero' qal ukoll li kien irriżultalu li lill-konvenut Perit Philip Grech kien għieh xi dubju dwar dan it-travu u għalhekk l-istess konvenut Perit Grech kien ordna li isir xogħol rimedjali u in effett għew infilzati żewġ travi żgħar. F'dawn ic-cirkostanzi l-Qorti thoss li, in vista tal-imsemmija konkluzjonijiet tal-Perit Chetcuti, ma tistax taqbel mat-tielet konkluzjoni tal-Perit Tekniku meta dan ikkonkluda li fl-opinjoni tiegħu "t-travu allegatament qasir fil-fatt ma kienx qasir per se pero' l-mod kif gie ffurmat seta' jindika li kien qasir u dan a bazi tax-xhieda tal-bennejja u tad-dokumenti ezibiti mill-konvenut Perit Philip Grech." Kwindi skond il-Perit Tekniku "l-ispejjez konnessi mat-travi tal-hadid li gew sussegwentement installati minn terzi u liema spejjez jammontaw għal Lm906.78 m'ghadhomx jigu imħallsa mill-konvenut Perit Philip Grech jew mill-konvenuti l-oħra Chris Pisani u Manwel Pisani." Għal kuntrarju fl-opinjoni tal-Qorti hi li jirrizulta li t-travu in kwestjoni kien qasir u r-responsabilita' talli t-travu kellu d-difett allegat mill-atturi hi tal-konveuti konjugi Grech. Il-Qorti taqbel ma konkluzjoni oħra li wasal għalih l-Perit Tekniku fis-sens li l-konvenuti Pisani ezegwew ix-xogħol tal-kostruzzjoni fil-fond skond l-istruzzjonijiet mogħtija lilhom mill-konvenut Perit Philip Grech.

In vista ta dan kollu l-konvenuti Pisani m'ghandhomx jitqiesu li huma b'xi mod responsabbli għal dak li

Kopja Informali ta' Sentenza

jirrigwarda it-tul tat-travu u f'dan ir-rigward ghandu jigi ritenuti unikament responsabbli l-konvenut il-Perit Philip Grech flimkien ma l-konvenuta l-ohra martu.

Ghalhekk jirrizulta li saru xogholijiet rimedjali ghar-rigward tad-difett fit-travu. Ma jirrizultax pero' jekk dawn ix-xogholijiet rimedjali kienux bizzzejjed biex jigu eliminati ghal kollox id-difetti konnessi mat-tul tat-travu. Gie stabbilit li r-resposabilita' ghad-difetti konnessi mat-travu hi tal-konvenuti konjugi Grech u skond ix-xewqa tal-partijiet il-likwidazzjoni tad-danni relattivi mhux ser issir f'din is-sentenza izda din il-kwestjoni qed tithalla in pregudikat bejn il-partijiet u semmai tigi deciza f'gudizzju iehor.

Ghal dawn il-motivi kollha:-

Tiddeciedi bill fl-ewwel lok tilqa r-raba' talba attrici biss fil-konfront tal-konvenuti l-Perit Philip u Louisa Grech u tiddikjara li jirrizulta li t-travu in kwistjoni huwa qasir u kwindi ix-xoghol relattiv ma sarx skond is-sengha u l-arti u ghal dan huma unikament responsabbli l-konvenuti l-Perit Philip u Louisa Grech. Il-likwidazzjoni tad-danni relattivi qed tithalla in pregudikat bejn il-partijiet koncernati Fit-tieni lok billi tillibera lill-konvenuti l-ohra kollha mill-osservanza tal-gudizzju ghar-rigward tal-istess raba talba tal-atturi. Fit-tielet lok tastjeni milli tiehu konjizzjoni ulterjuri tat-talbiet l-ohra kolha stante transazzjoni.

Spejjez jithallsu kwantu ghal-kwart mill-atturi u kwantu ghal rimanenti tlett kwarti mill-konvenuti konjugi Grech.

< Sentenza In Parte >

-----TMIEM-----